№ 38 1877 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ 1 ՀԱՏՈՐԴԱԿԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ № 38

ՎԱՂՈՒՑ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ

ԱՄՍԱԳԻՐ-ԲԱԺԱՆՈՐԴՈՒԹՅՈՒՆ ՀԱՅԿ ԱՂԱՆԻ Ե 1 ՀՈԿԵԿ:
ՄԱՀԿ ԱՂԱՆԻ Ե 1 ՀՈԿԵԿ:
Տպագրության ընդունվում են տեղական և տարբեր հրատարակություններ:

ԴԱՍՏԱՎՈՂՔ

Ընդհանուր ժողովի որոշումով՝ Վաղուց Հայաստանի Ազգային Ժողովի անդամ ընտրվեցան հետևյալ անձինք՝

Ա. Ա. Ալիխանյան, Ա. Ա. Ամատունի, Ա. Ա. Արծրունի, Ա. Ա. Բագրատունի, Ա. Ա. Գնունի, Ա. Ա. Դավթյան, Ա. Ա. Զաքարյան, Ա. Ա. Թումանյան, Ա. Ա. Իշխանյան, Ա. Ա. Լազարյան, Ա. Ա. Խորենյան, Ա. Ա. Կամսարական, Ա. Ա. Հայկունի, Ա. Ա. Մամիկոնյան, Ա. Ա. Մելիք-Ադամյան, Ա. Ա. Մելիք-Բեգլարյան, Ա. Ա. Մելիք-Շահնազարյան, Ա. Ա. Մելիք-Փաշայան, Ա. Ա. Նազարյան, Ա. Ա. Նորայր, Ա. Ա. Շահազիզյան, Ա. Ա. Շահրիմանյան, Ա. Ա. Վարդանյան, Ա. Ա. Տիգրանյան, Ա. Ա. Տրդատյան, Ա. Ա. Ռշտունի, Ա. Ա. Ռուբինյան, Ա. Ա. Սահակյան, Ա. Ա. Սյունի, Ա. Ա. Վահունի, Ա. Ա. Վասակյան, Ա. Ա. Վահագն

ՄԵՂՎԱԾ ՍՏՈՒԳՈՒՄ

Ա. Ս.

Ի՞նչ է մեղվածը. Ինչպե՞ս է նա ծնվում, ապրում, աճում, ինչպե՞ս է նա ծերանում և մեռնում. ինչպե՞ս է նա աշխատում, ինչպե՞ս է նա հանգստանում. ինչպե՞ս է նա ձմեռում, ինչպե՞ս է նա գարնանը արթնանում. ինչպե՞ս է նա ամռանը ապրում. ինչպե՞ս է նա աշնանը պատրաստվում ձմեռվան. ինչպե՞ս է նա ձմեռը քնում. ինչպե՞ս է նա ամռանը ուրախանում. ինչպե՞ս է նա ձմեռը տխրում. ինչպե՞ս է նա ամռանը ծաղկում. ինչպե՞ս է նա ձմեռը թառամում. ինչպե՞ս է նա ամռանը ծիծաղում. ինչպե՞ս է նա ձմեռը լալիս. ինչպե՞ս է նա ամռանը երգում. ինչպե՞ս է նա ձմեռը լռում. ինչպե՞ս է նա ամռանը խոսում. ինչպե՞ս է նա ձմեռը համրանում. ինչպե՞ս է նա ամռանը լսում. ինչպե՞ս է նա ձմեռը խլանում. ինչպե՞ս է նա ամռանը տեսնում. ինչպե՞ս է նա ձմեռը կուրանում. ինչպե՞ս է նա ամռանը քայլում. ինչպե՞ս է նա ձմեռը կաղանում. ինչպե՞ս է նա ամռանը վազում. ինչպե՞ս է նա ձմեռը սողում. ինչպե՞ս է նա ամռանը թռչում. ինչպե՞ս է նա ձմեռը սողում. ինչպե՞ս է նա ամռանը ուտում. ինչպե՞ս է նա ձմեռը սովամահ լինում. ինչպե՞ս է նա ամռանը ծնվում. ինչպե՞ս է նա ձմեռը մեռնում. ինչպե՞ս է նա ամռանը ապր

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑ

Թիֆլիս, 4 Փետրվարի

Առաջին անգամ ի հեճուկս ամենայն ակնկալութեան, ի հեճուկս ամենայն հաշուարկների, ի հեճուկս ամենայն ենթադրութեան, ի հեճուկս ամենայն կանխատեսութեան, ի հեճուկս ամենայն ակնարկութեան, ի հեճուկս ամենայն ակնածութեան, ի հեճուկս ամենայն ակնդիմութեան, ի հեճուկս ամենայն ակնդրուկի, ի հեճուկս ամենայն ակնդրուկի, ի հեճուկս ամենայն ակնդրուկի

զաղ է: Ցուրտ է և անձրեւում է:

Փարիզ 7-ին հոկտ. (25-ին սեպտ.) Կառավարութիւնը յայտարարում է նոր հալածանք Գամբետտայի դէմ յայտարարութեան համար, որ երևացել է Փարիզում: Այս յայտարարութեան մէջ Գամբետտան կըրկնում է, որ Մարշալ Մակ-Մահոնը պէտք է կամ հնազանդի երկրի ցանկութեանց և կամ հրաժարվի իւր պաշտօնից:

—

Գորնի—Ստուդէն 15-ին սեպտ. Պաշտօնապէս, Պլեվնայի մօտ Ռուսաց խրամատական գործողութիւնքը շարունակվում են, ենթարկվելով ցըրտին, անձրևին և հողմին: Ռումինները բաւական ընդարձակել են իրանց խրամները. հրաձգութիւնք չեն լսում, այլ տեղերում նոյնպէս հանդիստ է:

—

Լոնդոն 24-ին սեպտ. Ընդհակ այստեղ տեղի ունեցած նախարարների արտաքոյ կարգի խորհրդի առթիւ կիսապաշտօնական Morning—Post լրագիրն ասում է, որ ոչոք ներկայ րոպէիս չէ կարող մտածել միջնորդութեան վերայ: Ներկայումն չէզոք տէրութիւնք կարող էին միայն իրանց ջանքը գործ դընել, որ արևելեան հարցը տեղական անեն, սահմանափակեն. միայն տարակուսելի է, որ մի քանիսն այն տէրութիւններից, որոնք այս ցանկանում էին պատերազմի սկզբում, շարունակեն գործել համաձայն իրանց նախկին յայտարարութեանց:

—

Ղարաչեալ 20-ին սեպտ. Պաշտօնապէս. Սեպտեմբերի 20 և 21-ի պատերազմների և Ռուսաց զօրաց նոր դրութիւնք բըռնելու հետևանքը այն եղաւ, որ Տաճիկները թողնելով այսօր գիշերը մեծ մասն իրանց դիրքերի, որոնց թվումն և Ռըզըզ—Թափան, սկսան յետ քաշվել. Ռուս զօրքերը հալածեցին նրանց և բռնեցին Չավլըվալը, Սուբոտանի և Ռիվլ-վերանի գիծը:

20-ի, 21-ի և 22-ի պատերազմներում Տաճիկները կորցրին. սպանած 2,142 հոգի, վիրաւորած 4883. և գերած են 249, ցրուած են մօտ 2,600 հոգի: Այսօր գիշերը Մուքտար փաշան թողացած ունեցած կորուստներից և երկիւղ կրելով, որ չը կտրվի նորա ճանապարհը դէպի Ղարա,Թողեց Ռըզըզ—Թափան և շուտով յետ քաշվեցաւ Չավլըվալի գիծը: Ռուսաց զօրքերը ոչ մի դիմադրութիւն չեն կրում: Ռուսաց հեծելազօրքը հալածում է թշնամուն: Ռուսաց հետևակ զօրքերը գնում են Չավլըվալի գիծը: Ռուսաց զօրքերը ոչ մի դիմադրութիւն չեն կրում: Ռուսաց հեծելազօրքը հալածում է թշնամուն: Ռուսաց հետևակ զօրքերը գնում են Չավլըվալի գիծը:

Լոնդոն 28 սեպտեմբ. Ելևմտից նախարար Նորդհոտը ասաց ճառ, որոյ մէջ ասաց, որ կարող են անակնկալ կերպով ծագել նոր հանգամանքներ, որոնք կ'խաթեն այն անձանց յոյսերը, որ անհրաժեշտ են համարում պատերազմի նոր եղանակ, որ ունենար աւելի որոշ հետևանքներ:

Սուլէյման փաշան, նորա հրամանատարութեան ներքոյ գտնուղ զօրքերը բաժանեց երեք բանակ, նրանց առաջնորդ նշանակելով Ասիֆ փաշային, Ֆազլի—փաշային և Եգիպտոսի իշխան Հասան—փաշային, և սկսաւ առաջ շարժել: Ներկայումն նորա գլխաւոր կայարանն է Եռանչիլիքում:

Ռուղարիաում եղանակը շատ վատ է: Լեառներում ձիւն է գալիս, իսկ միւս տեղերում անձրև:

—

Իդիբր 28-ին սեպտ. Տաճիկները փոխեցին իրանց բանակատեղը, կենդրոնացան հեռու Զարուխչի գիւղի հանդէսը և փոքր առ փոքր իջնում են դէպի Խալաֆալու, չինելով խրամներն, հաւանական է, որ կրկին պատերազմ կ'լինի: Ա՛ռ այժմ լինում են միայն աննշան կռիւներ առաջապահ զօրաց մէջ, սպասում են յարձակումն Տաճիկների կողմից:

Գորնի—Ստուդէն. 27-ին սեպտ. Պաշտօնապէս. Ռուչչուքի բանակում փոքրաթիւ տաճիկ զօրախումբ 25-ին յարձակեցաւ Կոչեվա գիւղի վերայ, բայց յետ մղվեցաւ: 26-ին Տաճիկները յարձակեցան Ռուսաց պահապանների վերայ, Քադըքէօյի հանդէսը և յետ մղվեցան մեծ կորուստով, երբ Ռուս պահեստի զօրքերը վրայ հասան. Ռուսաց կողմից վիրաւորվել են 4 հոգի: Քադըքէօյի մօտ կենդրոնացած է տաճիկ մեծ զօրութիւն: Կոնստանցին և Սադանան թողել են Տաճիկները: Սիլիստրիայի մօտ Տաճիկները զօրել հրաձգութիւն են անում 25-ի գիշերը Ռումինների վերայ մարտկոցներից և չոգենաւից:

—

Գորնի—Ստուդէն 28-ին սեպտ. պաշտօնապէս, Տաճիկները զօրել քանդեցին կամուրջն, որ սկսել էին չինել Սիլիստրիայի մօտ: Լովչիի մօտ եղած զօրքերի հրամանատար գեներալ Կարցովը 21-ին սեպտ. խրկեց 100 գինուոր հետախուզութեան համար Իզվօր, որ նոյն իսկ օրը առանց անակնկալ յարձակմամբ, այնտեղից դուրս անելով 4 հարիւր տաճիկ, ջնջելով մեծ պաշար հացի և այլ պիտոյից. 23-ին նոյն հարիւրի խումբը կրկնեց իւր յարձակումն Իզվօրի վերայ և կրկին արտաքսեց այնտեղից Տաճիկներն. 24-ին նոյն խումբը չրջապատեց Գալօտա գիւղը, արտաքսեց այնտեղից 3 հարիւր չերքէզների, որոնց հալածեց մինչև Տետէքէն, որոյ կէսրը բռնած ունէին 4 հարիւր Չերքէզները երբեք լեռնային թնդանօթներով: 26-ին Տաճիկները Պլեվնայի մօտ կամենում էին փոխել իրանց խրամների պահապաններուն, նորա յարձակեցան ռումինական խրամների վերայ, միայն յետ մղվեցան մեծ կորուստ կրելով: Սուլինայում 27-ին սեպտ. տաճիկ մի եռակայն վրահակիր նաւ հանդիպում է ականների և օդը բարձրանում:

—

Վէննա 28-ին սեպտ. "Քաղաքական Թղթակցութիւն,, լրագրին հաղորդում են, որ թէև Բելգրադից եկած լուրերին նայելով Սերբիայի միջամտութիւնը, գուցէ, չուտով անմիջապէս տեղի չի ունենալ, միայն պատերազմական չարժողութիւնն իշխանութեան երկրում մեծ է: Երևկվանից հրազէնքը գնում է Բրանիչեվից Մեծ Իզօր, նոր մարտկոցների կազմումն շարունակվում է, հեծելազօրքի մասերը արդէն ճանապարհ են ընկել դէպի Կրուշեվայ:

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

Երևանից պ. Է.-Տէր—Գրիգորեանցը հաղորդում է, որ սեպտեմբերի 18-ին Երևանում կատարվել է Սուրբ Գայիանեան օրիորդաց նորաբաւոյց ուսումնարանի օրհնութեան հանդէսը: Այդ գպրոցը կառուցել է մեծ. պ. Ղեւոնդ Ղազարեանցը Սբ. Պետրոսի և Պօղոսի եկեղեցւոյ բակում իւր ծախքով, ի յիշատակ իւր հանգուցեալ Աղեքսանդր որդւոյ: Օրհնութիւնը մեծ հանդիսով կատարվել է ի ներկայութեան փոխառաջնորդ եղբայր Աբգեպիսկոպոսի, եկեղեցական դասու և խուռն բազմութեան ժողովրդականաց: Պարոն Ղեւոնդ Ղազարեանցը ճոխ հացկերոյթ ևս ունեցել է պատրաստած գպրոցի դահլիճում, որ վայելել են հանդիսականք օրհնութիւնից յետ: Ճաշի ժամանակ Սրբազան վեր առաջնորդը առաջարկել է Նորին Կայսերական մեծութեան կենաց, ապա Նորին Վեհափառութեան: Ապա բաժակներ նուիրվել են Նորին Բարձր Սրբազնութեան, պ. Ղեւոնդ Ղազարեանցի, Տէր Յովսէփ Միւհանցի, հոգաբարձուհւոյ, բոլոր ուսուցիչների և վարժուհու կենաց: Խօսում են ճառ մեծ. պ. Ս. Բէգլարեանցն և պ. Զ. Տէր Զաքարեանցը: Երգվում են ազգային երգեր և նոյնպէս Боже Царя храни: Հանդէսը վերջանում է հոգեհանգիստ կատարելով հանգուցեալ Աղեքսանդր Ղազարեանցի համար, որի յիշատակի համար կառուցվել էր գպրոցը: Ցարգ և պատիւ մեծ. պ. Ղեւոնդ Ղազարեանցին:

—

Պարոն Տաճեացին գրում է, որ Տաճեաց վանքում Ս. Վ. Մ. 1874 սկսաւ կառուցանել ուսումնարան, միայն չաւարտած հրատիրացաւ Սուրբ Էջմիածին և պաշտօնից հանվեցաւ, որ և տրվեցաւ արժ. Երամեան վարդապետին: Հոգևոր իշխանութիւնը սրան որոշեց տարեկան 800 ռուբլի, որ գպրոց բանայ: Արժ. հայրը հրատիրում է մի ուսուցիչ տալով տարեկան 400 ռուբլի: Մի տարիից յետ ուսուցչին յանձնում է քարտուղարական պաշտօնն, իսկ ուսումնարանն և սորա պահպանութիւնը Աստուծոյ կամայ:

Ինչպէս գրում է յիշեալ պարոնը այժմ հոգևոր իշխանութեան կողմից յիշեալ վանահօր նշանակած է 1200 ռ. 400 սօմար ցորն և 300 սօմար գարի, սնունդ վանքի միաբանից համար. բացի սրանից ստացվում է վանքի այգիներից երկու կարաս օղի և քսան կարաս (իւրաքանչիւր կարասը 10 փութ է) գինի, վանքի հողերի արդիւնքն և անտառի ու ձիթհանքի եկամտեան, որոնք ոչ պակաս քան 1500 ռուբլի արժէն, բայց այնու ամենայնիւ դպրոցը փակ է, մանկունք անուսում չըջում են: Պ. Տաճեացին հրատիրում է հոգևոր բարձրագոյն իշխանութեան ուշադրութիւնը այս հանգամանքի վերայ:

—

Բաքուից հաղորդում են, որ սոկա երրորդ տարին է, որ ծաղիկ հիւանդութիւնը անընդհատ գոյութիւն ունենալով այստեղ անխնայ կերպով չատ զոհեր է տանում մանուկներից:

—

Բաքուից հաղորդում են, որ Խորէն վարդապետ Ստեփանեի Բագուում անչափ պաշտօն վարելու օրից սկսած ինն ամսեայ ընթացքում բացի 13 ծառաներից, 14 ուսուցիչներ են փոխուել, որոնց մանել և արձակուիլը կայծակի պէս է եղել. իսկ վերջին ժամանակ տեսչի ամարանոցից գալու երկրորդ օրը երկսեռ դպրոցի ուսուցիչները հրաժարական տուել են:

—

Բաքուից մեր թղթակիցը հաղորդում է, այս քանի օրերում Բագու բաւական ընտանիքներ եկան չոգենաւերով Դարբանդից, նորա մօտակայ տեղերում Լեզգիների ապստամբութիւն յայտնելու պատճառով: Ինչպէս լսում ենք, Դարբանդից չատերն ևս գնացած են Աստրախան:

—

Հաստատ աղբիւրներից տեղեկացանք, որ Բայազետի սարսափելի աւերումից և կոտորածից բաւական մեծ բազմութիւն նորա հայ բնակիչներից ազատվել են որը փախստեամբ և չատերն էլ իրըն գերիք վարվել են դէպի Պարսկաստան, որովհետև յափշտակիչներն և կոտորողներն եղել են աւելի Պարսկաստանցի Քըրդեր: Այս թշուառ ազատվածները այժմ գըտանվում են Մակուի խանութիւնում, որ սահմանակից է Բայազետի փաշայութեան և այս քաղաքից մի քանի ժամվան ճանապարհ է: Այդ ազատեաները մեռածներից աւելի թշուառ դրութեան մէջ են, որովհետև ոչինչ չունին, գրեթէ բոլորովին մերկ են, նոցա բոլոր կայքը յափշտակած են: Դըքա ևս հայ են և քրիստոնեայ. մարդասիրութիւնը կպահանջէր, որ Ռուսաստանի բարեգործական հայ մանաւորները առանց ուշադրութեան չմոռնէին և այս խղճալիներուն, մինչ նոքա յանցանք ունին, որ նրանց Պարսկաստան են վարել:

—

Անցեալ սեպտեմբերի 29-ին հինգշաբթի երեկոյեան տեղի ունեցաւ Թիֆլիզի Ազեքսանդրեան այգիում «ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԶԲՕՍԱՆՔԸ» յօգուտ Տաճկաստանից գաղթեալ հայ ընտանիքների: Ամենայն ինչ այգիում մեծ ճաշակով էր պատրաստած, թէ լուսաւորութիւնը, թէ զարդարանքն ու պատկերն ու արձանները և թէ հրախաղութիւնք: Շարունակ թէ տեղական և թէ զինուորական երաժշտութիւնը բաւականութիւն էին տալիս զբօսնող ժողովրդեան, որոյ բազմութիւնը բաւական մեծ էր: Շատ տեղերում սարքած էին սեղաններ թէյ և այլ ըմպելիք ու ուտելիք վաճառելու համար: Ազնիւ հայ տիկնայք և օրիորդք ու երիտասարդներ, որոնց մասնակցում էին և պատուաւոր օտարազգիք, աշխատում էին, թէ իրենց ծախելով և թէ տուփեր չրջեցնելով աւելի արդիւնաւոր անել այդ զբօսանքը թշուառ գաղթականների համար: Ցարգ և պատիւ աշխատաւորաց և կարգադրողաց: Ձիշդ հաշիւը միւս անգամ կհաղորդենք բայց, ինչպէս լսել ենք, մօտաւորապէս ժողովել է 5000 ռ:

—

Այսօր ամսոյս 1-ին երեկոյեան ամարային թատրոնում Իտալական խումբը կներկայացնէ ՊՕԼԻԵՒԿՏ օպերան, որոյ բովանդակութիւնն առած է Հայոց քաղաքական կեանքից: Սա արդէն մի քանի անգամ այս տարի ներկայացրած է և հասարակութեան կողմից համակրութիւն գտած: Իսկ վաղը կիւրակէ ամսոյս 2-ին նոյն խումբը կներկայացնէ ԷՐՆԱՆԻ, որոյ թէ երաժշտութեան և թէ բովանդակութեան հետ ծանօթ է թատրոնասէր հասարակութիւնը քաղաքիս:

Խմբագիր Պ. ՍԻՒԷՕՆԵԱՆՑ

Հրատարակիչ Հ. ԷՆՖԻԱՁԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

Մեծ բազմութիւն նորաձև գլխարկների թաւիչից և կաստորից կանանց և երեխայոց համար ծախվում է M-elle NADINE-ի մազազինում պ. Խատիսեանցի տանը № 2, Սոլոլակի փողոցում, գնով 6-ից մինչև 25 ռ: Այստեղ և հնաձև չլեայպանները փոխվում են նոր ձևի չափաւոր գնով. ծախվում են նոյնպէս արհեստական ծաղիկներ զարդերի համար թէ արժանագին և թէ թանկագին:

«Անկղտաներ» III հատորը պատրաստելու համար ժողովում ենք մեր կեանքից առնուած անեկդոտներ: Մեզ անեկդոտներ ուղարկողների ազգանունները կը տպվին գրքի վերջումը և նոցանից իւրաքանչիւրը կստանայ մի օրինակ:

Մեր հասցէն.
Въ Симферополь (Крымъ)
въ армянское училище, учителю Ованесу Назаріанцъ.
З. Նազարեանց

ДОЗВОЛЕНО ЦЕНЗУРОЮ ТИФЛИСЪ 1-го ОКТЯБРЯ 1877 г. Типографія А. Энфіаджіанцъ и К-о Տուն Բժշկապետ Մ. Ռօտինեան